

populo faciendam, et cathedræ de Scriptura sacra in gymnasiis erigerentur (Sess. V. in decreto de Reform. cap. 1).

II. Quod vero ad essentialia discrimina spectat, quæ necessario intercedere debent catholicos inter et protestantes circa criticam, hermeneuticam et exegeticam biblicam, ea quidem sua veluti sponte profluunt ex contrariis principiis quibus utrorumque institutio innitur. Etenim catholici ex principio auctoritatis quæ catholicæ professionis fundamentum constituit, integrum ab Ecclesia sac. librorum canonem accipiunt, ab eademque dogmaticam interpretationem, versionem, ac normam denique exegeticæ expositionis mutuuntur. Quare non admodum solliciti sunt de critica et hermeneutica biblica; quibus nempe tantum impendunt studii quantum opus est ad rationem de Ecclesiæ doctrina circa ejusmodi articulos reddendam, ad eamque tuendam vindicandamque ab impugnationibus adversariorum. Ipsi, ut verbo dicam, jam habent ædificium absolutum sane ac perfectum, in cuius possessione firme ac secure consistant, nec nisi titulos propterea legitimæ hujus possessionis defendunt.

Contra vero protestantes ex opposito principio liberi examinis debent imprimis ædificium ipsum e solo, ut ita dicam, erigere, imo materiam ipsam quæ tantæ huic moli ædificandæ necessaria est, quoad singulas suas partes conquirere et congerere; prius nempe inquirent oportet utrum existat Scriptura sacra, quibusnam libris constet, utrum omnes libri in singulis suis partibus integri et absque ulla interpolatione ad nos usque pervenerint, quinam insuper canonici ac divini sint censendi. Age vero, debent deinde verum ac nativum sensum determinare, ac fidei demum articulos sibi exinde componere. Hæc autem omnia ex genuino protestantismi systemate quilibet ex sese præstare et efficere tenetur, idque sane tali certitudine, quæ fidem theologicam *subjective* gignere valeat, omnemque propterea errandi formidinem tollat. Diximus quilibet ex sese efficere hæc omnia tenetur, quippe essentialia principium protestantismi de libertate examinis quæ plena ac generalis esse debet, id postulat omnino; secus enim si rudes ex aliorum sive plurium sive pauciorum auctoritate omnia et singula quæ recensimus amplecti deberent, jam in ipsum catholicæ Ecclesiæ principium quod est principium auctoritatis relaberentur, et principium quod profitentur liberi examinis apertissime adversarentur. Quo fit, ut necessario fateri debeant protestantes religionem christianam plerisque ex humano genere imperviam existere, aut admittere saltem quoad istos plerosque principium Ecclesiæ catholicæ, eam sibi ipsis arrogando auctoritatem quam Ecclesiæ universæ denegare non verentur (1).

Porro primi protestantes, quin id adverterint, ab Ecclesia catholica sacros acceperunt libros quos uti

(1) Cf. Milner, op. cit. tom. I, lettre V, pag. 36, et lettre VIII, pag. 64 seqq.

canonicos et divinos adhuc retinuerunt (1), simul cum magna dogmatum parte, e. g. Trinitatis, Incarnationis, divinitatis Christi, peccati originalis aliorumque ejusmodi quæ cum eadem Ecclesia professi sunt. Idque sane, ut patet, peregerunt manifeste refragantes principio quod veluti fundamentum omnium extulerant, et sine quo nunquam protestantismum pullulasset. Nihil tamen minus ne ab Ecclesia catholica in recensitis articulis pendere viderentur, ceperunt fundamenta critica expendere quibus innixi rationem redderent de discretione ab se facta inter libros canonicos et non canonicos, et quoad singulas uniuscujusque libri partes; quod quidem opus ad hæc ferme tempora strenue sunt prosecuti. Postea novæ hermeneuticæ et exegeticæ biblicæ (2), quas adhuc impense promovent, jecerunt fundamenta. Demum *Epicrisin* adjecerunt seu *discretionem* ac veluti delectum quemdam credendorum, sive articulorum fidei qui admittendi essent aut respuendi: nec vero diffidentem, ingens protestantes in hæc inquisitiones studium contulisse, magnosque in iis exantlasse labores.

Ast non solum exiguo admodum successu, et semper discentes, et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes (II *Timoth.* III, 7), sed ordine plane retrogrado ipsos processisse recentiorum protestantium experimentum abunde nos docet. Etenim tametsi primi pseudoreformatores vixdum e catholica religione emersi, non nisi ancipiti timidoque animo nativum protestantismi principium evolverent, ac etiam a conspectu abyssi quam sibi foderant (Cf. Bossuet, *Hist. des variations*, liv. V. § XXXI) perterrefierent, postea tamen illorum successores audaciores effecti destructionis opus paulatim persequi institerunt, ita ut christiani totius ædificii lapidem super lapidem vix demum reliquerint.

Nam sua illa critica biblica eo ipsos sensim pertraxit ut Pentateuchum Moysi abjudicarent, plerosque historicos V. T. libros rejicerent, supposititia demum illustriora vaticinia decernerent (3). Eadem critices effrenata licentia in libros N. T. causa fuit ut et quatuor Evangeliorum authenticitatem abolerent (4), ac plerasque epistolas s. Pauli, ut de reliquis libris tacemus, exploderent (5).

(1) Id fatetur vel ipse Beausobre, *Hist. du Manichéisme*, tom. I, pag. 141. Cf. Grégoire, *Hist. des sectes*, tome IV, pag. 434.

(2) *Hermeneutica* perinde valet ac *ars seu facultas interpretandi*; est *hermeneia* interpretor, explicor, etc.; latiori tamen sensu interdum hermeneutica accipitur pro *hermeneia*, seu pro enarratione, doctrina, etc. *Exegesis* vero *explicatio, enarratio*, ab *ἐξηγομαι*, narro, expono, explico, interpretor. Duo hæc vocabula proinde interdum promiscue usurpantur ob significationis affinitatem: attamen proprie hermeneutica ad interpretationem ac versionem vocabulorum refertur; exegesis vero ad expositionem sententiarum.

(3) Cf. quæ superius diximus, necnon quoad vaticinium Danielis IX, quæ scripsimus in tract. de *Incarnatione*, p. 1, cap. 2, prop. 3, § 2.

(4) Huc referuntur quæ de Urevangelio, seu de Evangelio Aramæo, ac de auctore Evangelii Joannis paulo ante disseruimus.

(5) Cf. Bar. de Stark, *Entretiens philosoph.*, pag. 173, seqq.

Nec diversas subit vices doctrina de sacrorum inspiratione librorum, quam, ut vidimus, prius ipsi ita extenuarunt, ut ad solam immunitatem ab erroribus constrinxerint; deinde ad immunitatem ab erroribus gravioribus; demum et hanc ipsam abjicientes, tum erroribus haud levibus scaterere libros sacros effutierint, tum omnem supernaturalis præsidii in iis conscribendis ideam penitus exterminarint (1).

Eundem progressum cernere est apud protestantes, quoad hermeneuticam et exegeticam sacram; nam ab initio plures adhuc faciebant traditionis sensum; non dedignabantur patrum scripta consulere, ac primitivæ Ecclesiæ doctrinam recollere. At enim non hic diu res stetit; sed cuncta illa adminicula deinceps spernentes sibi solos duces esse maluerunt. Exinde canones illi biblicæ hermeneuticæ quibus omnia ad interiora revocant argumenta, ad usum loquendi, quem præcipuum et exclusivum vocant rite Scripturas interpretandi medium, quem tamen usum non ex patribus qui proxime apostolicæ floruerunt ætati, sed ex auctoribus profanis accessere imprimis amant. Hinc perpetua illa comparatio inter dictiones et phrasas scriptorum sacrorum, auctorumque profanorum, quo nihil magis in istorum emicat scriptis (2). Ad parallelismum provocant continenter locorum, ad parallelismum poeticum, quamvis nondum satis firmas constituerint regulas ad ejusmodi parallelismos detegendos, utrum scilicet in verbis, an in sententiis, aut in utriusque simul sit reponendus: item ad principium quod *accommodationis* appellant quoad applicationem veterum vaticiniorum ad Christum (3), non ex parte duntaxat apostolorum et evangelistarum, sed et Christi ipsius (4). Ad præconceptas demum opiniones judaicæ et pharisaicæ Pauli ac reliquorum apostolorum se convertunt (apud Starck, op. cit. p. 135 seq.). Quid proinde mirum si his aliisque ejusmodi canonibus unice recentiores exegetæ protestantes instructi iisque plane confisi, eo commentariis suis devenerint, ut omnino esset exoptandum easdem ab iis regulas in sacris exponendis litteris servari, quas in profanis illustrandis scriptoribus consecantur? Nunquam sane in commentandis Livio ac Tacito eam sibi libertatem permitterent qua in exponendis evangeliiis aliisque scriptis sacris impune debacchantur. Quoties enim aliquid in iis offendunt quod cum opinionibus suis non congruat, lacerant, detorquent per violentas interpretationes, ita ut vel Straussius ipse illos irridcat (5).

(1) Cf. superius dicta, tum Glaire, op. cit. tom. I, p. 353 seqq.

(2) Perpetua fere est comparatio quæ in protestantibus interpretibus cernitur inter phrasas scriptorum profanorum et scriptorum sacrorum, adeo ut vix paginam percurras quin tibi ejusmodi comparationes magno numero occurrant, quasi nempe apostoli et evangelistæ a Platone, Homero, Æschine, Demosthene phrasas suas mutuati fuerint, ita ut ad illas suæ ipsorum exigi debeant. Nec vero reprehendimus absolute ejusmodi verborum aut phrasium parallelismos, sed illorum abusum, cum præsertim horum obtentu Ecclesiæ interpretationem excludere contendant novi isti interpretes et exegetæ.

(3) Cf. Starck, *Entretiens philosoph.* pag. 133, seqq.

(4) Uti Wegscheider passim, præsertim § 121. et 199.

(5) *Vie de Jésus*, tom. I. *Introduct.* § 8, 9, 10. Specimen

Prenum hinc est inferre cujusnam modi fides protestantium esse queat, qui Scripturam unicam illius regulam esse clamitant. Primi protestantes qui tropice intellexerunt verba consecrationis, ne cogerentur admittere realem Christi præsentiam in eucharistia, obtendentes ejusmodi dogma pugnare cum recta ratione, viam aperuerunt socinianis ad tropice intelligenda illa omnia loca in quibus traduntur mysteria Trinitatis, Incarnationis, satisfactionis Christi, et quælibet alia mysteria, idque ex eodem protestantium principio. His successerunt rationalistæ, qui eidem principio innixi abjecerunt omnem actionem Dei immediatam, ac propterea revelationem, inspirationem, miracula, vaticinia, et quidquid demum supernaturale redolet. Donec hos exceperunt mythici, qui primum in V. T., deinde in Novo non deprehenderunt nisi mythos historicos, aut poeticos, aut morales, aut mixtos in plerisque sacris narrationibus. Sic historia creationis hujus universi est mythus primus, paradisi terrestris mythus secundus, casus angelorum et protoparentum mythus tertius, et ita porro historia diluvii, turris babelicæ et confusionis linguarum, historia Abrahami, Isaaci, Jacobi, Josephi, Samsonis, etc. (Cf. Glaire op. cit. tom. I, pag. 528). In Novo autem Fœdere præter mythum conceptionis et ortus Joannis Baptistæ, historia Annuntiationis exhibet mythum primum, ortus et infantia Christi mythum secundum, et ita de reliquis historiæ evangelicæ et apostolicæ partibus (1). Tandem deismum professi non pauci ex protestantibus, larva sibi detracta, docuerunt philosophi munus esse totam ex proprio fundo religionem sibi effingere, ac Scripturam et religionem positivam, seu christianismum historicum non philosophis relinqui debere (2). Talis et non alius erat exitus expectandus ab illis criticis et exegeticis, qui profiteri non erubuerunt grammaticam esse fundamentum unicam suæ ipsorum theologiæ, fulcrumque nis gratia nonnulla describam ex § 10. « Mais ce qu'il y a de plus criant en fait de contradiction, c'est ce qu'on lit dans une mythologie du Nouveau Testament, comme celle de Bauer: l'idée du Mythe est si peu comprise que, par exemple, il admet réellement chez les parents de Jean-Baptiste un mariage demeuré stérile; qu'il explique l'apparition de l'ange à la naissance de Jésus par un météore enflammé; qu'il suppose, à son baptême, un éclair et un coup de tonnerre en même temps que le vol fortuit d'une colombe au-dessus de sa tête; qu'il donne un orage comme fondement de la transfiguration, et que, des anges sur le tombeau de Jésus ressuscité, il fait des linéaux blancs. Kaiser, lui qui se plaint que tant d'explications naturelles soient si peu naturelles, assure cependant que ce serait ne voir qu'un côté des choses que de vouloir interpréter tout le merveilleux du Nouveau Testament d'une seule et unique manière: et à l'aide de cette remarque, il laisse subsister l'explication naturelle à côté de l'explication mythique. Pour peu que l'on connaisse, dit-il, que le vieil auteur a voulu raconter un miracle, l'explication naturelle devient souvent alors admissible: elle est tantôt physique, comme dans le lépreux dont Jésus prévint sans aucun doute le prochain rétablissement; tantôt psychologique, la renommée de Jésus et la confiance en lui ayant eu, chez plusieurs malades, la plus grande part à la guérison, etc. » pag. 35, seqq. Sed velum adducamus super ejusmodi impietates.

(1) Ibid. Circa Scripturarum abusum ex parte Lutheri, eorumque assecularum, qui primi reformatores fuerunt cf. *Histoire de la vie de Luther*, par M. Audin, ed. cit. tom. I, chap. 22, pag. præsertim 580 seqq.

(2) Quod hic vix inavimus plenius evolventis in tertia hujus tractatus parte.

